

ТИМКІВ Назар,

здобувач вищої освіти економічного факультету

Науковий керівник – **Приймак І. І.**, кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ВОЄННІ РИЗИКИ ЯК ОБ'ЄКТ СТРАХУВАННЯ

В сучасних умовах особливо актуальними є означення, класифікація, теоретичне та практичне опрацювання воєнних ризиків як об'єкта страхування.

Не варто ототожнювати воєнний та військовий ризики. Дослідження Александрової М.М. розрізняє категорії "воєнного" та "військового" ризику. Дослідження витоків цих термінів лежить в основі використання концепції "воєнного ризику" для визначення подій, пов'язаних з війною, конфліктом та загрозою тероризму. Розвиток подій, безпосередньо пов'язаних з армією, являє собою зміст категорії "військового ризику" [1].

Будь-який ризик є результатом дії невизначеності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 Ризики, що впливають на ефективність інвестиційної діяльності як наслідок невизначеності

Ризики	Види невизначеності			
	Невизначеність щодо воєнних дій	Політична невизначеність	Економічна невизначеність	Загальна невизначеність
1. Фізичне знищення чи пошкодження окремих матеріальних активів підприємства чи цілого підприємства	$P(A_{11})$	$P(A_{12})$		(1.1)
2. Перенесення місця розташування	$P(A_{21})$	$P(A_{22})$	$P(A_{23})$	(1.2)
3. Припинення діяльності	$P(A_{31})$	$P(A_{32})$		(1.3)
4. Збільшення логістичних витрат	$P(A_{41})$	$P(A_{42})$	$P(A_{43})$	(1.4)
5. Збитковість	$P(A_{51})$	$P(A_{52})$	$P(A_{53})$	(1.5)
6. Зменшення прибутку	$P(A_{61})$	$P(A_{62})$ $P(A_{63})$	$P(A_{64})$	(1.6)

Джерело: побудовано авторами за методикою [2]

1. Фізичне знищення чи пошкодження окремих матеріальних активів підприємства чи цілого підприємства (подія A_1) може настати внаслідок влучання снарядів під час воєнних дій (A_{11}), громадянських воєн, терористичних актів, революцій, громадських заворушень (A_{12}), тощо. Тоді ймовірність виникнення події A_1 дорівнюватиме:

$$P(A_1) = \sum_{j=1}^{q_1} P(A_{1j}) - \sum P(A_{11}A_{12}) + \dots + (-1)^{q_1-1}P(A_{11} \dots A_{1q_1}), \quad (1.1)$$

де q_1 – кількість врахованих причин виникнення події A_1 .

2. Перенесення місця розташування підприємства можливе через воєнні/терористичні дії (A_{21}), події політичного характеру (A_{22}), зміни у розташуванні інших підприємств спільного виробничого циклу тощо. Тоді ймовірність виникнення події A_2 дорівнюватиме:

$$P(A_2) = \sum_{j=1}^{q_2} P(A_{2j}) - \sum P(A_{21}A_{22}) + \dots + (-1)^{q_2-1}P(A_{21} \dots A_{2q_2}), \quad (1.2)$$

де q_2 – кількість врахованих причин виникнення події A_2 .

3. Ймовірність припинення діяльності підприємства (A_3) внаслідок воєнних дій (A_{31}), політичних ризиків (A_{32}) тощо дорівнюватиме:

$$P(A_3) = \sum_{j=1}^{q_3} P(A_{3j}) - \sum P(A_{31}A_{32}) + \dots + (-1)^{q_3-1}P(A_{31} \dots A_{3q_3}), \quad (1.3)$$

де q_3 – кількість врахованих причин виникнення події A_3 .

4. Збільшення логістичних витрат може виникнути внаслідок захоплення терористами чи державою-агресором важливих торгівельних/маршрутних пунктів (A_{41}), політичних чинників (A_{42}), інфляції (A_{43}) і т.д. Ймовірність виникнення події A_4 дорівнюватиме:

$$P(A_4) = \sum_{j=1}^{q_4} P(A_{4j}) - \sum P(A_{41}A_{42}) + \dots + (-1)^{q_4-1}P(A_{41} \dots A_{4q_4}), \quad (1.4)$$

де q_4 – кількість врахованих причин виникнення події A_4 .

5. Ймовірність збитковості підприємства (A_5) унаслідок чинників різного характеру дорівнюватиме:

$$P(A_5) = \sum_{j=1}^{q_5} P(A_{5j}) - \sum P(A_{51}A_{52}) + \dots + (-1)^{q_5-1}P(A_{51} \dots A_{5q_5}), \quad (1.5)$$

де q_5 – кількість врахованих причин виникнення події A_5 .

6. Зменшення прибутку підприємства (A_6) може виникнути внаслідок втрати ринків збуту товарів/послуг через воєнні/терористичні дії (A_{61}), відтоку споживачів через причетність підприємства до корупційних схем (A_{62}), монополізації ринку внаслідок втручання держави (A_{63}), входження нових гравців на ринок пропозиції певного виду товарів/послуг (A_{64}) тощо. Тоді ймовірність настання події A_6 дорівнюватиме:

$$P(A_6) = \sum_{j=1}^{q_6} P(A_{6j}) - \sum P(A_{61}A_{62}) + \dots + (-1)^{q_6-1}P(A_{61} \dots A_{6q_6}), \quad (1.6)$$

де q_6 – кількість врахованих причин виникнення події A_6 [3].

Сучасна ситуація поглибила необхідність створення простої і зрозумілої системи страхування інвестицій, в тому числі від воєнних ризиків. Для цього необхідні подальші дослідження цієї сфери, чіткі окреслення, класифікація та оцінка ризиків, в тому числі на законодавчому рівні.

Список використаних джерел:

1. Александрова М.М. Зміст воєнних ризиків у страхуванні / Державний університет “Житомирська політехніка”. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/187.pdf>.
2. Плиса В.Й., Приймак І.І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб’єктів господарювання в економіці України: Монографія. Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2009. – 144 с.
3. Приймак І.І., Тимків Н.А. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні. Економіка та суспільство. 2024, (59). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>.